

علل استقبال کم اساتید دانشگاه علوم پزشکی کردستان از پژوهش در آموزش از دیدگاه خودشان

راز خطیبی، محمد جعفر رضایی، یدالله زارعزاده*، شاهرخ ابن‌رسولی

چکیده

مقدمه: بررسی موانع پژوهشی در هر رشته‌ی علمی اهمیت خاصی دارد و می‌تواند ضعف و کمبودهای آن رشته را نمایان نماید. این مطالعه به منظور بررسی علل استقبال کم اساتید دانشگاه علوم پزشکی کردستان از پژوهش در آموزش از دیدگاه خودشان انجام گرفت. **روش‌ها:** این مطالعه مقطعی در سال ۱۳۹۱ در دانشگاه علوم پزشکی کردستان صورت پذیرفت. جامعه مورد مطالعه شامل تمام اعضای هیأت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان بود، روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری بود (۱۶۵ نفر) و ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته بود که در آن اساتید نظرات خود را در مورد مشکلات پژوهش در آموزش بر اساس مقیاس چهارگزینه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق (۴ تا ۱) اظهار می‌نمودند. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون‌های آمار توصیفی و مربع کای مورد تحلیل قرار گرفت.

نتایج: از مجموعه ۱۶۵ پرسشنامه توزیع شده، ۱۳۷ پرسشنامه تکمیل شده و عودت گردید (۸۳٪ پاسخ‌دهی). بیش‌ترین مشکل اظهار شده توسط اساتید تمایل بیش‌تر اساتید به پژوهش در حیطه کاری خود بود. اساتید با رتبه دانشیاری بیش‌تر از اساتید با رتبه استادیاری و مربی از پرمشغله بودن و نداشتن وقت کافی برای ارائه طرح‌های پژوهش در آموزش شکایت داشتند ($p=0/017$). همچنین اساتید بالینی بیش‌تر از اساتید غیر بالینی از پرمشغله بودن و نداشتن وقت کافی برای ارائه طرح‌های پژوهش در آموزش شکایت داشتند ($p=0/009$). **نتیجه‌گیری:** نتایج این مطالعه بیانگر این مسأله بود که لازم است تمهیداتی در مورد برگزاری کارگاه‌های پژوهش در آموزش و در نظر گرفتن امتیازات خاص جهت اساتید برای انجام طرح‌های پژوهش در آموزش در دانشگاه علوم پزشکی کردستان فراهم گردد.

واژه‌های کلیدی: پژوهش در آموزش، اساتید علوم پزشکی، توانمندسازی، موانع پژوهش

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / اسفند ۱۳۹۳؛ ۱۴(۱۲): ۱۱۰۳ تا ۱۱۰۶

مقدمه

تحقیقات پژوهش در آموزش به یک سری پژوهش گفته می‌شود که در آن پژوهشگران، حیطه‌های مختلف آموزشی از قبیل روش‌های تدریس، سبک‌های یادگیری دانشجویان، آموزش اساتید و غیره را مورد ارزیابی قرار می‌دهد (۳ تا ۱). انجام این گونه تحقیقات، با توجه به این که منجر به شناخت مشکلات آموزشی دانشگاه‌ها و رفع این

* نویسنده مسؤو: دکتر یدالله زارعزاده (استادیار)، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی کردستان، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت کردستان، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. zaremspt@yahoo.com
دکتر راز خطیبی (مربی)، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران (razkhatibi@gmail.com)؛ دکتر محمد جعفر رضایی (دانشیار)، گروه بافت شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. (rezaiejm@hotmail.com)؛ دکتر شاهرخ ابن‌رسولی (استادیار)، گروه بیوشیمی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. (drsheb@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۶/۱۱، تاریخ اصلاحیه: ۹۳/۸/۱۰، تاریخ پذیرش: ۹۳/۱۰/۲۳

تکمیل شده و عودت گردید (۸۳٪ پاسخ‌دهی). ۶۳/۵٪ (۸۷ نفر) از شرکت‌کنندگان در مطالعه مربی، ۳۰/۶٪ (۴۲ نفر) استادیار و ۵/۹٪ (۸ نفر) دانشیار بودند، ۴۶/۷٪ (۶۴ نفر) از آنان در دانشکده پزشکی، ۲۶/۲٪ (۳۶ نفر) در دانشکده پرستاری و مامایی، ۱۴/۵٪ (۲۰ نفر) در دانشکده پیراپزشکی و ۱۲/۴٪ (۱۷ نفر) در دانشکده بهداشت خدمت می‌کردند؛ همچنین ۲۵/۵٪ (۳۵ نفر) بالینی و ۷۴/۴٪ (۱۰۲ نفر) غیربالینی بودند.

بیشترین مشکلات اظهار شده توسط اساتید به ترتیب عبارت بود از: تمایل بیش‌تر اساتید به پژوهش در حیطه کاری خود (با میانگین ۳/۱۵ و انحراف معیار ۰/۸۹)، پرمشغله بودن اساتید و نداشتن وقت کافی برای ارائه طرح‌های پژوهش در آموزش (با میانگین ۲/۹۱ و انحراف معیار ۱/۰۹)، فقدان قوانین مناسب جهت مجاب نمودن اساتید به ارائه طرح‌های پژوهش در آموزش (با میانگین ۲/۷۴ و انحراف معیار ۰/۹۱)، کم بودن تعداد اعضای هیأت‌علمی (با میانگین ۲/۵۹ و انحراف معیار ۰/۹۱)، عدم اطلاع اساتید از وجود برنامه مشاوره در زمینه پژوهش در آموزش در مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی (با میانگین ۲/۴۹ و انحراف معیار ۱/۰۵) و عدم آشنایی کافی اساتید با مقوله پژوهش در آموزش (با میانگین ۲/۴۳ و انحراف معیار ۰/۹۶). همچنین هیچ‌کدام از اساتید به سؤال باز آخر پرسشنامه پاسخ نداده بودند. اساتید با رتبه دانشجویی (با میانگین ۳/۵ و انحراف معیار ۱/۲۲) بیش‌تر از اساتید با رتبه استادیاری (با میانگین ۳/۱ و انحراف معیار ۰/۸۸) و مربی (با میانگین ۲/۷۷ و انحراف معیار ۱/۱۵) از پرمشغله بودن و نداشتن وقت کافی برای ارائه طرح‌های پژوهش در آموزش شکایت داشتند. بر اساس آزمون آماری مربع کای این اختلاف معنادار بود ($P=0/017$)، همچنین اساتید بالینی (با میانگین ۳/۱ و انحراف معیار ۱) بیش‌تر از اساتید غیر بالینی (با میانگین ۲/۳۶ و انحراف معیار ۱/۱۸) از پر مشغله بودن و نداشتن وقت

مشکلات می‌گردد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به تعداد کم پژوهش‌های آموزشی در سطح دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، بر آن شدیم تا پژوهشی را در جهت بررسی علل استقبال کم اساتید دانشگاه علوم پزشکی کردستان از پژوهش در آموزش از دیدگاه خودشان به انجام برسانیم.

روش‌ها

این مطالعه مقطعی در سال ۱۳۹۱ در دانشگاه علوم پزشکی کردستان صورت پذیرفت. جامعه مورد مطالعه شامل تمام اعضای هیأت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان و حجم نمونه برابر با جامعه مورد مطالعه (۱۶۵ نفر) بود، روش نمونه‌گیری به صورت نمونه در دسترس در این مقطع زمانی (سرشماری) بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته شامل اطلاعات دموگرافیک اساتید از قبیل رتبه علمی و محل خدمت آنان و شش سؤال اصلی بود که در آن اساتید نظرات خود را در مورد مشکلات پژوهش در آموزش بر اساس مقیاس چهارگزینه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق (۱ تا ۴) اظهار می‌نمودند. در انتهای پرسشنامه یک سؤال باز پاسخ وجود داشت که در آن درخواست شده بود در صورتی که مشکلات دیگری به نظر شرکت‌کنندگان می‌رسد آن را نام ببرند. روایی این پرسشنامه توسط ۷ نفر از کارشناسان مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی و پایایی آن توسط آزمون آلفای کرونباخ تأیید گردید ($P=0/81$). در نهایت اطلاعات جمع‌آوری شده وارد نرم‌افزار آماری SPSS-20 شد و با استفاده از این نرم‌افزار و آزمون‌های آماری (مربع کای chi-square) جهت مقایسه پاسخ‌های گروه‌های مختلف اساتید با یکدیگر مورد تحلیل قرار گرفت.

نتایج

از مجموعه ۱۶۵ پرسشنامه توزیع شده، ۱۳۷ پرسشنامه

کافی برای ارائه طرح‌های پژوهش در آموزش شکایت داشتند و بر اساس آزمون آماری مربع کای این اختلاف معنادار بود ($P=0/009$).

بحث

مطالعه حاضر جهت بررسی علل استقبال کم اساتید دانشگاه علوم پزشکی کردستان از پژوهش در آموزش از دیدگاه خودشان صورت پذیرفت. نتایج این مطالعه با نتیجه مطالعات انجام گرفته در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد و دانشگاه‌های شهر کرمان که در آن شرکت‌کنندگان در مطالعه کمبود وقت و مشغله زیاد را از موانع مهم انجام پژوهش ذکر نموده بودند، همخوانی داشت (۵ و ۶). به نظر می‌رسد مشکل کمبود وقت و مشغله زیاد اساتید که یکی از موانع مهم انجام پژوهش می‌باشد، که به دلیل محدودیت دانشگاه‌ها در جذب مدرسین جدید به طور کامل قابل مرتفع شدن نباشد. نکته مهم دیگری که سایر مطالعات نیز روی آن تأکید داشتند عدم انگیزه و

علاقه کافی برای انجام پژوهش در زمینه آموزش می‌باشد به نظر می‌رسد به دلیل عدم آشنایی اساتید با مقوله پژوهش در آموزش است که مشابه نتیجه مطالعه‌ی ما می‌باشد (۷ و ۶). این مسأله می‌تواند با برگزاری کارگاه‌های پژوهش در آموزش به نحو مناسبی برطرف گردد.

نتایج این مطالعه محدود به دانشگاه علوم پزشکی کردستان است و برای دستیابی به نتایج کامل‌تر انجام این مطالعه در سایر دیگر دانشگاه‌های کشور نیز توصیه می‌شود.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه بیان‌گر این مسأله بود که لازم است تمهیداتی در مورد برگزاری کارگاه‌های پژوهش در آموزش و در نظر گرفتن امتیازات خاص جهت اساتید برای انجام طرح‌های پژوهش در آموزش در دانشگاه علوم پزشکی کردستان فراهم گردد.

منابع

1. Lodico MG, Spaulding DT, Voegtler KH. *Methods in Educational Research: From Theory to Practice*. John Wiley & Sons; 2010.
2. Anderson G, Arsenault N. *Fundamentals of Educational Research*. 2nd ed. Routledge; 1998.
3. Yates L. *What Does Good Educational Research Look Like? Situating a Field and Its Practices*. Conducting Educational Research. Open University Press; 2004.
4. Sereshti M et al. Research barriers from the viewpoint of faculty members and employees of Shahrekord University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Educational Strategies*, Vol. 3, No. 2, Summer 2010. pages: 51-57.
5. Sabzevari S, Mohamadizade S. Barriers of research from viewpoint of faculties' members of Kerman city Universities. *Journal of Yazd Shaheed Sadooghi University of Medical Sciences*. 2000; 2; P.594-604.
6. Salem Safy et al. Evaluation of Urmia Medical University Faculty member views about research obstacles. *Journal of Urmia Nursing and Midwifery Faculty*, 2009; 7(3): 142-151.
7. Dundar, H., & Lewis, D. R. Determinants of research productivity in higher education. *Research in Higher Education*. 1998; 39(6), 607-631

Reasons for Faculty members' Lack of Interest in Doing Research in the Field of Education from Their Own Perspective in Kurdistan University of Medical Sciences

Raz Khatibi¹, Mohamad Jafar Rezaie², Yadolah Zarezadeh³, Shahrokh Ebnerasooli⁴

Abstract

Introduction: Evaluation of research barriers in any scientific field is of great significance and can reveal the field's deficiencies and weaknesses. The aim of this study was to assess the reasons for faculty members' lack of interest in doing research in the field of education from their own perspective in Kurdistan University of Medical Sciences.

Methods: This cross-sectional study was performed on all faculty members of Kurdistan University of Medical Sciences in 2012. The participants were selected through the census method (165). Data collection tool was a researcher-made questionnaire through which faculty members declared their opinions about educational research problems based on a four-point Likert scale from completely disagree to completely agree (1 to 4). The collected data were analyzed using descriptive statistical tests, and Chi-square test.

Results: Out of 165 distributed questionnaires, 137 were completed (83% response rate). The most frequent problem declared by faculty members was the tendency to do research in their own fields. Associate professors complained more than assistant professors and instructors about being busy and having no time for educational research ($p=0.017$). Also Clinical faculty members complained more than non-clinical faculty members about being busy and having no time for educational research ($p=0.009$).

Conclusion: Results showed a necessity in Kurdistan University of Medical Sciences to make arrangements for planning and running workshops of research in education, and to consider special benefits for faculty members in order to carry out research in the field of education.

Keywords: Research in education, faculty members of medical sciences, empowerment, research barriers.

Addresses:

¹ Instructor, Educational Development Center, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.
Email: razkhatibi@gmail.com

² Associate Professor, Department of Histology, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.
Email: rezaiemj@gmail.com

³(✉) Assistant Professor, Educational Development Center, Research Center for Social Determinants of Health, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran. Email: zaremspt@yahoo.com

⁴ Assistant Professor, Department of Anesthesiology, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran. Email: drsheb@yahoo.com.